European Securities and Markets Authority

Data: 22 października 2019 r.
ESMA32-63-791

STANOWISKO PUBLICZNE

Europejskie wspólne priorytety nadzorcze w odniesieniu do rocznych raportów finansowych za rok 2019

Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA) niniejszym przedstawia swoje coroczne stanowisko publiczne, w którym określa europejskie wspólne priorytety nadzorcze i wskazuje na inne zagadnienia dotyczące rocznych raportów finansowych za rok 2019, sporządzanych przez spółki notowane na giełdzie. ESMA, wspólnie z krajowymi organami nadzoru, będzie zwracać szczególną uwagę na te obszary, monitorując i oceniając stosowanie wszystkich stosownych wymogów. Dodatkowo organy nadzoru będą nadal skupiać się na zagadnieniach, które są istotne dla danego emitenta objętego analizą. Jeżeli podczas analizy zostaną wykryte istotne nieprawidłowości, organy nadzoru podejmą odpowiednie działania korygujące, a ESMA przedstawi później wnioski w swoim raporcie. Oprócz niniejszych europejskich priorytetów organy nadzoru mogą ustalić dodatkowe priorytety krajowe odnoszące się do innych zagadnień.

Wspólne priorytety nadzorcze w odniesieniu do sprawozdań finansowych sporządzonych zgodnie z MSSF na koniec 2019 roku, określone w sekcji 1 niniejszego stanowiska, są następujące:

1. Szczególne zagadnienia związane ze stosowaniem MSSF 16 *Leasing*;
2. Działania następcze w zakresie szczególnych zagadnień związanych ze stosowaniem MSSF 9 *Instrumenty finansowe* w przypadku instytucji kredytowych oraz MSSF 15 *Przychody z umów z klientami* w przypadku emitentów korporacyjnych; oraz
3. Szczególne zagadnienia związane ze stosowaniem MSR 12 *Podatek dochodowy* (w tym stosowaniem KIMSF 23 *Niepewność co do traktowania podatkowego dochodu*).

ESMA wybrała ww. tematy w związku ze znaczącymi zmianami wprowadzonymi przez nowe wymogi oraz ich znaczeniem dla europejskich rynków kapitałowych. Podobnie jak w poprzednich latach ESMA podkreśla, że jest ważne, aby w swoich raportach finansowych emitenci przedstawiali informacje właściwe dla danej jednostki oraz opisy uzupełniające i wyjaśnienia kwestii, które są przydatne dla zrozumienia wyników finansowych i sytuacji finansowej jednostki.

ESMA zwraca uwagę na potencjalnie znaczące konsekwencje dla sprawozdawczości finansowej wynikające z przejścia z jednej referencyjnej stopy procentowej na inną i podkreśla znaczenie terminowego ujawnienia tych konsekwencji. We wrześniu 2019 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) opublikowała zmiany do MSSF 9[1] dotyczące poszczególnych aspektów rachunkowości zabezpieczeń w okresie poprzedzającym zmianę dotychczasowej referencyjnej stopy procentowej. ESMA zachęca emitentów do przygotowania się do terminowego wdrożenia tych zmian oraz do ścisłego monitorowania zmian zachodzących w Unii Europejskiej w zakresie procesu zatwierdzania. ESMA zwraca też uwagę, że RMSR planuje odnieść się w

[1] Zmiany w MSSF 9 (i MSR 39): „Instrumenty finansowe — reforma wskaźników stóp procentowych", RMSR, wrzesień 2019 r.

odpowiednim czasie do innych zagadnień związanych ze sprawozdawczością finansową, pojawiających się w czasie zamiany dotychczasowej referencyjnej stopy procentowej.

W sekcji 2 niniejszego stanowiska ESMA zwraca uwagę emitentów na następujące szczególne wymogi dotyczące sekcji rocznych raportów finansowych innych niż sprawozdania finansowe:

1. ujawnianie informacji niefinansowych, ze szczególnym uwzględnieniem: kwestii związanych z ochroną środowiska i zmianą klimatu, kluczowych wskaźników efektywności, wykorzystania ram ujawnień i łańcuchów dostaw; oraz
2. określonych aspektów stosowania Wytycznych ESMA w sprawie alternatywnych pomiarów wyników *(ang. Alternative Performance Measures — APM)* do pomiarów zmienionych lub uwzględnionych w związku z nowymi standardami rachunkowości.

Ponadto 29 maja 2019 r. opublikowano[2] rozporządzenie delegowane Komisji określające jednolity elektroniczny format rocznych raportów finansowych emitentów (europejski jednolity format elektroniczny; ESEF)[2], które będzie miało zastosowanie do rocznych raportów finansowych zawierających sprawozdania finansowe za lata obrotowe rozpoczynające się w dniu lub po dniu 1 stycznia 2020 roku. ESMA oczekuje, że emitenci podejmą wszystkie niezbędne działania w celu terminowego zapewnienia zgodności z nowymi wymogami. Aby ułatwić ich wdrożenie, ESMA opublikowała na swojej stronie internetowej informacje, które mają pomóc emitentom w zrozumieniu tych wymogów.[3]

Wreszcie, podobnie jak w poprzednich latach, ESMA podkreśla wagę ścisłego monitorowania negocjacji w sprawie brexitu oraz ujawniania informacji na temat wpływu decyzji Wielkiej Brytanii o wyjściu z Unii Europejskiej na działalność emitentów i ich informacje finansowe.[4]

SEKCJA 1: PRIORYTETY DOTYCZĄCE SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH SPORZĄDZONYCH ZGODNIE Z MSSF

1. Stosowanie MSSF 16 *Leasing* w przypadku leasingobiorców

Rok 2019 jest pierwszym rokiem, w którym MSSF 16 jest obowiązkowo stosowany przez wszystkie jednostki. Aby wspierać spójne stosowanie standardu, ESMA zaleca, aby emitenci ściśle monitorowali dyskusje prowadzone w ramach Komitetu ds. Interpretacji MSSF (KIMSF) i zwraca uwagę na niektóre z ostatnich decyzji programowych KIMSF. ESMA zachęca emitentów do zbadania, czy wspomniane decyzje mają wpływ na stosowanie przez nich standardu MSSF 16 oraz, w stosownym przypadku, do przekazania odpowiednich informacji w swoich politykach (zasadach) rachunkowości, do zwiększenia przejrzystości znaczących osądów lub do ujawnienia informacji o potencjalnym wpływie.

Okres leasingu

ESMA przyjmuje do wiadomości, że ustalenie okresu leasingu jest jednym z aspektów wymagających osądu, zwłaszcza gdy umowa leasingu nie zawiera szczególnych postanowień dotyczących wypowiedzenia, wypowiedzenia lub przedłużenia leasingu. W tym względzie ESMA zwraca uwagę na wydaną niedawno wstępną decyzję programową KIMSF[5] w sprawie okresów leasingu i związku między

[2] Dz.U. L 143, 29.5.2019, s. 1–792, https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2019/815/oj?locale=pl#
[3] https://www.esma.europa.eu/policy-activities/corporate-disclosure/european-single-electronic-format
[4] https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma32-63- 503_esma_european_common_enforcement_priorities_2018.pdf
[5] Okres leasingu i okres użytkowania inwestycji w przedmiocie leasingu https://www.ifrs.org/news-and-events/updates/ifric-updates/june- 2019/

okresami leasingu a okresem amortyzacji nieusuwalnych inwestycji w przedmiocie leasingu. ESMA wzywa emitentów, na których wspomniana decyzja programowa może mieć wpływ, do ścisłego monitorowania przyszłych dyskusji w ramach KIMSF. ESMA oczekuje również od emitentów ujawnienia wystarczających informacji na temat osądów dokonanych przy ustalaniu okresu leasingu w celu spełnienia celów w zakresie ujawniania informacji określonych w MSSF 16 oraz spełnienia wymogów określonych w paragrafach 122 oraz 125 MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*.

Stopa dyskontowa

Leasingobiorca wycenia zobowiązanie z tytułu leasingu poprzez dyskontowanie opłat leasingowych, stosując stopę procentową leasingu. Jeżeli stopy tej nie można łatwo ustalić, leasingobiorca powinien zastosować krańcową stopę procentową leasingobiorcy. W związku z tym może być konieczne, aby korekty uwzględniały szczególne warunki leasingu oraz odzwierciedlały stopę procentową, jaką leasingobiorca zapłaciłby, aby pożyczyć (i) na okres podobny do okresu leasingu, (ii) przy podobnych zabezpieczeniach, (iii) kwotę niezbędną do zakupu składnika aktywów o podobnej wartości co składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz (iv) w podobnym środowisku gospodarczym. ESMA zwraca też uwagę na niedawną dyskusję na ten temat prowadzoną w ramach KIMSF[6] i przypomina emitentom, aby wzięli pod uwagę cel określony w MSSF 16 przy ustalaniu krańcowej stopy procentowej.

Prezentacja i ujawnienia

ESMA przypomina, że emitenci będący leasingobiorcami mają obowiązek ujawniania informacji w informacji dodatkowej, która wraz z informacjami zawartymi w podstawowych sprawozdaniach finansowych umożliwia użytkownikom ocenę wpływu leasingów na wyniki finansowe, przepływy pieniężne oraz sytuację finansową[7], poprzez ujawnienie informacji jakościowych i ilościowych specyficznych dla danej jednostki (dotyczących np. charakteru i głównych cech leasingów)[8] oraz znaczących osądów i założeń dokonanych przy stosowaniu MSSF 16.[9] Osądy te mogą obejmować w szczególności ustalenie zobowiązania z tytułu leasingu (np. okresu leasingu, zastosowanej stopy dyskontowej), a także ocenę tego, czy dana umowa spełnia definicję leasingu w rozumieniu MSSF 16. Ponadto ESMA zwraca uwagę na wymogi informacyjne dotyczące leasingów o niskiej wartości, leasingów krótkoterminowych oraz wartości bilansowych aktywów z tytułu prawa do użytkowania w podziale na klasy bazowego składnika aktywów zgodnie z paragrafem 53 MSSF 16 oraz dotyczące transakcji sprzedaży i leasingu zwrotnego zgodnie z paragrafem B52 MSSF 16.

MSSF 16 wymaga zmian w sposobie prezentacji podstawowych sprawozdań finansowych oraz przekazania dodatkowych informacji w informacji dodatkowej. Emitenci przedstawiają aktywa z tytułu prawa do użytkowania oraz zobowiązania z tytułu leasingu oddzielnie od innych aktywów i zobowiązań ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej albo ujawniają je osobno. Ponadto emitenci przedstawiają koszt odsetek od zobowiązań z tytułu leasingu jako element kosztów finansowych oddzielnie od kosztów amortyzacji w odniesieniu do aktywów z tytułu prawa do użytkowania. W odniesieniu do sprawozdania z przepływów pieniężnych płatności pieniężne głównej części zobowiązania z tytułu leasingu klasyfikuje się w ramach działalności finansowej, zaś opłaty z tytułu leasingu krótkoterminowego, obejmujące aktywa o niskiej wartości oraz kwoty zmienne nieuwzględnione w wycenie zobowiązania z tytułu leasingu klasyfikuje się w ramach działalności operacyjnej[10]. W odniesieniu do części odsetkowej opłat

[6] https://www.ifrs.org/news-and-events/updates/ifric-updates/september-2019/#7
[7] Paragraf 51 MSSF 16
[8] Paragraf 59 MSSF 16
[9] Paragrafy 122–126 MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*
[10] Paragraf 50 MSSF 16

leasingowych ESMA wzywa do zachowania przejrzystości w kwestii sposobu prezentacji tych kwot w rachunku przepływów pieniężnych, np. w ramach ujawnień zasad (polityki) rachunkowości.

Utrata wartości aktywów z tytułu prawa do użytkowania

Zgodnie z paragrafem 33 MSSF 16 emitenci stosują MSR 36 *Utrata wartości aktywów* w celu określenia, czy składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania utracił wartość. W związku z tym może być konieczne dostosowanie testu na utratę wartości w celu uwzględnienia specyfiki rachunkowości przy obliczaniu przepływów pieniężnych do celu ustalenia wartości odzyskiwalnej. W tym względzie, oprócz ujawnień wymaganych zgodnie z MSR36[11], ESMA zachęca emitentów do przekazania informacji o tym, jak zmieniły się metodyki, dane wejściowe i założenia wykorzystywane do przeprowadzenia ich testów na utratę wartości, na przykład przy ustalaniu wartości księgowej oraz wartości użytkowej ośrodka wypracowującego środki pieniężne, obejmującej dany składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz ujęcie zobowiązań z tytułu leasingu w teście na utratę wartości.

Przepisy przejściowe

W zakresie ujawnień informacji dotyczących przejścia emitenci powinni ujawnić, (i) czy zdecydowali się stosować MSSF 16 retrospektywnie do każdego poprzedniego przedstawionego okresu sprawozdawczego lub czy zastosowali zmodyfikowane podejście retrospektywne oraz (ii) które praktyczne rozwiązania opisane w paragrafie C10 MSSF 16 zastosowali.[12]

Wreszcie ESMA przypomina emitentom, że składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania ujęty przez leasingobiorcę w dniu pierwszego zastosowania w przypadku leasingów wcześniej zaklasyfikowanych jako leasingi operacyjne zgodnie z MSR 17 może różnić się od zobowiązania z tytułu leasingu obliczonego według zmodyfikowanej metody retrospektywnej[13] (na przykład gdy przed dniem pierwszego zastosowania istnieją jakiekolwiek zapłacone z góry i naliczone opłaty z tytułu leasingu). ESMA przypomina, że jeśli zastosowano zmodyfikowane podejście retrospektywne, emitenci muszą przekazać informacje wymagane zgodnie z paragrafem C12 MSSF 16 i dotyczące krańcowej stopy procentowej zastosowanej do zobowiązań z tytułu leasingu oraz wyjaśnić wszelkie różnice między zobowiązaniami z tytułu leasingu operacyjnego ujawnionymi w czasie stosowania MSR 17 a zobowiązaniami z tytułu leasingu zgodnie z MSSF 16.

2. Działania następcze w zakresie stosowania MSSF 9 i MSSF 15

ESMA podtrzymuje swoje oczekiwania co do wdrożenia i stosowania MSSF 9 i MSSF 15, sformułowane w stanowisku z 2018 roku w sprawie europejskich wspólnych priorytetów nadzorczych[14]. W trakcie badania sprawozdań finansowych nadzorcy będą nadal skupiać się na kwestii stosowania nowych standardów oraz zrozumiałości ujawnień. Będzie to dotyczyło przede wszystkim instytucji finansowych (MSSF 9) oraz branż sektora korporacyjnego, na które nowe standardy mają szczególny wpływ (MSSF 15).

ESMA podkreśla konieczność dalszej poprawy jakości, zgodności i spójności informacji przekazanych w sprawozdaniach finansowych za 2019 rok w stosunku do okresu sprawozdawczego 2018, poprzez uwzględnienie (i) doświadczeń z pierwszego roku stosowania nowych standardów, (ii) zapotrzebowania użytkowników na informacje oraz (iii) rozwijającej się praktyki rynkowej.

[11] Paragraf 134 MSR 36
[12] Paragrafy C5 lit. b) oraz C13 MSSF 16
[13] Paragraf C8 lit. b) ppkt (ii) MSSF 16
[14] https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma32-63-503_esma_european_common_enforcement_priori- ties_2018.pdf

Stosowanie MSSF 9 przez instytucje kredytowe

Ustalanie oczekiwanych strat kredytowych i informacji dotyczących przyszłości

ESMA zwraca uwagę, że wprowadzenie nowego modelu utraty wartości miało znaczący wpływ na sprawozdania finansowe instytucji kredytowych. ESMA przypomina, że emitenci powinni szacować straty kredytowe w sposób obiektywny i uwzględniający ważone prawdopodobieństwo na podstawie różnych możliwych wyników.[15] Ponadto szacunki te powinny uwzględniać informacje dotyczące przyszłości, które są racjonalne, możliwe do udokumentowania i dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań.[16]

Wycena oczekiwanych strat kredytowych wymaga oszacowania przewidywanych niedoborów środków pieniężnych w celu odzwierciedlenia przepływów pieniężnych przewidywanych z tytułu zabezpieczeń lub innych elementów powodujących korzystniejsze warunki kredytowania, nierozerwalnie związanych z warunkami umowy i które nie są ujmowane przez jednostkę oddzielnie[17]. ESMA zwraca również uwagę na decyzję programową KIMSF z marca 2019 roku[18] dotyczącą prezentacji kwot w rachunku zysków i strat w przypadku, gdy nastąpiła poprawa sytuacji w odniesieniu do składnika aktywów finansowych dotkniętego utratą wartości (tj. w związku z wystąpieniem różnicy między kwotą odsetek od wartości bilansowej brutto a przychodem z tytułu odsetek ujętym w okresie, w którym ten składnik aktywów został dotknięty utratą wartości) jako odwrócenie strat z tytułu utraty wartości.

Znaczny wzrost ryzyka kredytowego

Emitentom przypomina się, aby na każdy dzień sprawozdawczy dokładnie ocenili, czy od momentu początkowego ujęcia nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego, zgodnie z wymogiem paragrafu 5.5.9 MSSF 9. Ze względu na zależność pomiędzy oczekiwanym okresem życia a ryzykiem niewykonania zobowiązania zmiany e ryzyka kredytowego nie można oceniać wyłącznie na podstawie porównania zmiany bezwzględnego ryzyka niewykonania zobowiązania w czasie[19]. Ponadto progi służące do ustalenia, czy wystąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego powinny wiernie odzwierciedlać zmiany w zakresie ryzyka kredytowego danego instrumentu finansowego, a nie nadmiernie opóźniać ujęcie oczekiwanych strat kredytowych. ESMA zwraca również uwagę, że dana zmiana, w wartościach bezwzględnych, w zakresie ryzyka niewykonania zobowiązania będzie miała większe znaczenie a w przypadku instrumentu finansowego o niższym początkowym ryzyku niewykonania zobowiązania w porównaniu z instrumentem finansowym o wyższym początkowym ryzyku niewykonania zobowiązania.[20]

Przejrzystość w kwestii odpisów na oczekiwane straty kredytowe

ESMA przypomina instytucjom kredytowym o wymogach paragrafu 35G MSSF 7 *Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji*, dotyczących obowiązku ujawnienia wystarczających informacji w celu umożliwienia użytkownikom sprawozdań finansowych dokonanie oceny ujętych oczekiwanych strat kredytowych oraz zrozumienie założeń i osądów dokonanych przy szacowaniu oczekiwanych strat kredytowych oraz ich zmian z wcześniejszego okresu. ESMA jest zdania, że emitenci powinni zapewnić odpowiedni poziom przekazywanych informacji o oczekiwanych stratach kredytowych, w tym ich zmianach w okresie podzielonym na etapy *(ang. stage)*. ESMA zachęca emitentów, aby w miarę możliwości uzgodnili w sposób jasny i przejrzysty ujawniane informacje z kwotami przedstawionymi w sprawozdaniach finansowych oraz aby przedstawili powiązania między stosownymi ujawnieniami, aby

[15] Paragraf 5.5.17 MSSF 9
[16] Zob. też paragrafy B5.5.41–B5.5.43 MSSF 9
[17] Zob. paragraf B5.5.55 MSSF 9 i dyskusję KIMSF: https://www.ifrs.org/news-and-events/updates/ifric-updates/march- 2019/#7
[18] https://www.ifrs.org/news-and-events/updates/ifric-updates/march-2019/#8
[19] Paragraf B5.5.11 MSSF 9
[20] Paragraf B5.5.9 MSSF 9

umożliwić poprawne zrozumienie związków między poszczególnymi ujawnieniami. ESMA wzywa instytucje kredytowe do dalszego podnoszenia poziomu jakości i przejrzystości ujawnień dokonywanych w sprawozdaniach finansowych oraz do wzmocnienia stosownych kontroli wewnętrznych nad sprawozdawczością finansową w celu zapewnienia jakości i rzetelności informacji przekazywanych w sprawozdaniach finansowych.

Ujawnienia dotyczące oczekiwanych strat kredytowych – podział

ESMA jest zdania, że aby spełnić cele w zakresie ujawnień określone w MSSF 7 oraz MSR 1, emitenci powinni podnieść poziom szczegółowości i podziału ujawnień dotyczących ekspozycji na ryzyko kredytowe i oczekiwanych strat kredytowych oraz dokonywać tych ujawnień w podziale na etapy. Aby zapobiec zatarciu się ważnych różnic między instrumentami finansowymi, paragraf B3 MSSF 7 wymaga ich podziału na klasy (np. według rodzaju kontrahenta, obszaru geograficznego, rodzaju produktów i znacznej koncentracji ryzyka kredytowego). Jeśli chodzi o rodzaj zmian przedstawianych w uzgodnieniach oczekiwanych strat kredytowych i wartości bilansowych brutto, ESMA podkreśla, że ważne są zrozumiałe oznaczenia zmian i stosownych kategorii (np. należy unikać łączenia ze sobą zmian o odmiennym charakterze), opatrzonych wyjaśnieniem.

Ujawnienia dotyczące oczekiwanych strat kredytowych — ujawnienia jakościowe i ilościowe

ESMA podkreśla znaczenie przekazywania zarówno informacji jakościowych, jak i ilościowych dotyczących modeli oczekiwanych strat kredytowych (np. kluczowych założeń, parametrów). Przekazanie wyłącznie informacji jakościowych o modelach oczekiwanych strat kredytowych nie wystarczy, aby umożliwić użytkownikom zrozumienie charakteru i zakresu wynikającego z instrumentów finansowych ryzyka.

ESMA oczekuje również poprawy w zakresie ujawnień dotyczących stosowania kryteriów znacznego wzrostu ryzyka kredytowego z tytułu instrumentów finansowych zgodnie z paragrafem 35F lit. a) MSSF 7 (i ich podziału na klasy) oraz wyjaśnień tego, w jaki sposób informacje dotyczące przyszłości uwzględnia się przy ustalaniu oczekiwanych strat kredytowych zgodnie z paragrafem 35G MSSF 7. Poprawa w zakresie ujawnień dotyczących oczekiwanych strat kredytowych może wymagać przekazywania informacji o (i) liczbie zastosowanych scenariuszy i ich wagach, (ii) scenariuszach obejmujących parametry makroekonomiczne przyjęte w każdym zastosowanym scenariuszu, (iii) sposobie oceny przydatności i wiarygodności prognoz oraz (iv) wynikach ewentualnych ocen realizacji zastosowanych prognoz (np. technik porównawczych).

Ujawnienia dotyczące oczekiwanych strat kredytowych — analiza wrażliwości

ESMA podkreśla znaczenie przeprowadzenia i w stosownym przypadku ujawnienia analiz wrażliwości w zakresie podziału na etapy i obliczania oczekiwanych strat kredytowych, które są przypisane do określonego profilu ryzyka kredytowego instrumentów finansowych. Zgodnie z wymogami paragrafu 129 MSR 1 oraz paragrafu 1 MSSF 7 ESMA oczekuje przekazania wystarczających informacji na temat wrażliwości na zmiany założeń i parametrów, które dotyczą znaczących osądów, lub ujawnienia informacji o źródłach niepewności szacunków w celu umożliwienia użytkownikom dokonania oceny charakteru i zakresu wynikającego instrumentów finansowych ryzyka. Oto przykłady ujawnień, których jednostka może dokonać: (i) wrażliwość oczekiwanych strat kredytowych (w tym podziału na etapy) na założenia i parametry leżące u podstaw obliczenia oczekiwanych strat kredytowych (w tym np. zastosowanie różnych scenariuszy i ich wag) oraz (ii) przyczyny tej wrażliwości. Ujawnienia dotyczące wrażliwości oczekiwanych strat kredytowych powinny odzwierciedlać ewentualne istotne zmiany w poszczególnych klasach instrumentów finansowych.

Stosowanie MSSF 15 przez emitentów korporacyjnych

ESMA wskazuje, że wprowadzenie MSSF 15 zmieniło sposób, w jaki emitenci i użytkownicy informacji finansowych stosują i analizują ujmowanie przychodów, nawet jeśli wprowadzenie tego standardu nie miało znaczącego wpływu ilościowego na kwotę ujmowanych przychodów. ESMA uznaje starania emitentów poczynione w ramach wdrożenia MSSF 15 i przekazania informacji w pierwszym zestawie rocznych sprawozdań finansowych sporządzonych zgodnie z nowym standardem. Niemniej z uwagi na dużą wagę przychodów w sprawozdaniach finansowych i ich znaczenie przy odzwierciedlaniu działalności emitenta ESMA jest zdania, że ujawnienia dokonywane przez emitentów należy jeszcze poprawić. Dotyczy to głównie branż, w których ujmowanie przychodów zależy od znaczących założeń i osądów.

Zasady (polityka) rachunkowości dotyczące ujmowania przychodów

ESMA jest zdania, że ujawnienie zasad (polityki) rachunkowości emitenta musi być szczegółowe, specyficzne dla danego emitenta i spójne z informacjami podanymi w innych częściach rocznego raportu finansowego.

Użytkownicy powinni być w stanie zrozumieć zasady i praktyki ujmowania przychodów w odniesieniu do istotnych źródeł przychodów.

Ujawnianie znaczących osądów i szacunków

ESMA oczekuje od emitentów, że przekażą oni wystarczające informacje na temat znaczących osądów i szacunków, np. informacje dotyczące wskazania zobowiązań do wykonania świadczenia oraz terminu spełnienia tych świadczeń, informacje o tym, czy emitent jest na mocy umowy zleceniodawcą czy pośrednikiem, ustalenie ceny transakcyjnej (w tym osądy dotyczące wynagrodzenia zmiennego) oraz przypisanie do wskazanych zobowiązań do wykonania świadczenia (w szczególności kwoty przypisanej do pozostałego zobowiązania do wykonania świadczenia)[21].

Ujawniając informacje o terminach spełnienia zobowiązań do wykonania świadczenia zgodnie z paragrafem 124 MSSF 15, może być ważne, aby ujawnić osądy dokonane przy ustalaniu, że warunki ujmowania przychodów w miarę upływu czasu określone w paragrafie 35 lit. c) MSSF 15 zostały spełnione.

Podział przychodów

ESMA podkreśla konieczność wprowadzenia podziału ujmowanych przychodów na kategorie odzwierciedlające wpływ czynników ekonomicznych na charakter, kwotę, termin płatności oraz niepewność przychodów i przepływów pieniężnych[22]. ESMA oczekuje, że przy uwzględnianiu stopnia podziału emitenci wezmą pod uwagę zarówno swoją działalność, jak i potrzeby użytkowników. Na przykład w niektórych przypadkach dodatkowe informacje tradycyjnie ujawniane użytkownikom poza sprawozdaniami finansowymi (np. w prezentacjach inwestorów) mogą wskazywać na konieczność dodatkowego podziału przychodów w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego, celem spełnienia celu w zakresie ujawnień określonego w MSSF 15. Ponadto należy ujawnić wystarczające informacje, aby umożliwić użytkownikom sprawozdań finansowych zrozumienie związku między ujawnieniem podzielonych przychodów oraz informacji o przychodach ujawnianych w odniesieniu do poszczególnych segmentów sprawozdawczych. W niektórych przypadkach spełnienie celu w zakresie ujawnień określonego w MSSF 15 może wymagać ujawnień określonych źródeł przychodów poniżej

[21] Zob. w szczególności paragrafy 123–128 MSSF 15
[22] Paragrafy 114–115 oraz B87–B89 MSSF 15

poziomu segmentu.[23]

Salda dotyczące umowy

ESMA zwraca uwagę, że emitenci powinni przedstawić salda dotyczące umowy (aktywa i zobowiązania z tytułu umów) w sprawozdaniu z sytuacji finansowej zgodnie z paragrafami 116–118 MSSF 15 oraz wyjaśnienia jakościowe i ilościowe dotyczące wszelkich znaczących zmian tych sald.

Konsekwencje dyskusji w ramach KIMSF

ESMA pragnie zwrócić uwagę na dyskusje prowadzone w ramach KIMSF w kwestiach związanych z wdrożeniem i stosowaniem MSSF 15[24] (np. w kwestiach kosztów wykonania umowy, terminu przekazania wytworzonych dóbr, odszkodowania za opóźnienia i odwołania w branży lotniczej itp.), które powinny być uwzględniane przez emitentów, których standard dotyczy.

3. Szczególne aspekty stosowania MSR 12

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z przeniesienia na kolejny okres nierozliczonych strat podatkowych

ESMA zwraca uwagę emitentów na niedawno opublikowane publiczne stanowisko[25] określające oczekiwania w związku ze stosowaniem przez emitentów wymogów standardu MSR 12 dotyczących ujmowania, wyceny i ujawniania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikających z nierozliczonych strat podatkowych.

Zmiany w MSR 12 wynikające z dokumentu „Annual Improvements to International Financial Reporting Standards 2015-2017 Cycle" [Coroczne zmiany Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej w latach 2015–2017]

ESMA przypomina emitentom, że nowy paragraf 57A MSR 12 wymaga od emitenta ujmowania skutków podatkowych wypłaty dywidendy w rozumieniu MSSF 9 w przypadku, gdy emitent ujmuje zobowiązanie do wypłaty dywidendy. Zgodnie z tym unormowaniem skutki podatkowe wypłaty dywidendy są bardziej bezpośrednio powiązane z przeszłymi transakcjami i zdarzeniami powodującymi powstanie zysków przeznaczonych do wypłaty niż z kwotami wypłaconymi na rzecz właścicieli. Bez zmian pozostaje jednak dotychczasowa zasada, zgodnie z którą emitent ma obowiązek ujmowania skutków podatkowych wypłaty dywidendy w przypadku, gdy jednostka początkowo ujmowała te przeszłe transakcje lub zdarzenia. ESMA przypomina też emitentom o wymogach informacyjnych określonych w paragrafie 81 lit. a) MSR 12, dotyczących pozycji, które bezpośrednio zmniejszają lub zwiększają kapitał własny.

ESMA zwraca uwagę na paragraf BC67 MSR 12, w którym podkreślono, że emitenci nie stosują paragrafu 57A do skutków podatkowych jakichkolwiek płatności z tytułu instrumentów finansowych zaklasyfikowanych jako kapitał własny, ale tylko wtedy, gdy emitent uzna płatności z tytułu takich instrumentów za kwoty wypłaty zysków (czyli dywidendy). ESMA oczekuje od emitentów wykazujących istotne salda instrumentów finansowych zaklasyfikowanych jako kapitał własny, które powodują powstanie płatności mających skutki podatkowe, że będą oni jednoznacznie ujawniali, w którym miejscu te skutki podatkowe zostały uwzględnione.

[23] Zob. dyskusję w paragrafach BC338–BC340 MSSF 15
[24] https://www.ifrs.org/supporting-implementation/supporting-materials-by-ifrs-standard/ifrs-15/#agenda
[25] Public Statement, Considerations on recognition of deferred tax assets arising from the carryforward of unused tax losses [stanowisko publiczne „Rozważania o ujmowaniu aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikających z przeniesienia na kolejny okres nierozliczonych strat podatkowych], ESMA32-63-743, 15 lipca 2019 r., https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma32-63-743_public_state- ment_on_ias_12.pdf; [wersja polska ww. stanowiska ESMA: https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/wersja_polska_esma_32_63_743_public_statement_on_ias_12_67018.pdf]

Stosowanie interpretacji KIMSF 23

ESMA podkreśla konieczność zwiększenia przejrzystości w kwestii niepewności rozliczeń podatkowych. ESMA zwraca uwagę, że KIMSF 23 ma zastosowanie od 1 stycznia 2019 roku i dotyczy ustalania dochodu do opodatkowania (straty podatkowej), wartości podatkowych, nierozliczonych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych oraz stawek podatkowych w przypadku niepewności co do rozliczeń podatkowych. ESMA zwraca też uwagę na odpowiednie wymogi informacyjne dotyczące dokonanych założeń i szacunków. Ponieważ ustalenie, czy występuje niepewność co do rozliczeń podatkowych, może podlegać znaczącym osądom, ESMA oczekuje od emitentów, aby zapewnili wystarczającą przejrzystość w zakresie osądów dokonywanych zgodnie z paragrafem 122 MSR 1 oraz zasad (polityki) rachunkowości stosowanych do celów ujmowania i wyceny niepewnych rozliczeń podatkowych. Ujawnienia te obejmują w szczególności informacje o tym, czy emitent potraktował niepewne rozliczenia podatkowe łącznie czy osobno, czy zastosował najbardziej prawdopodobną kwotę lub oczekiwaną wartość przy ustalaniu wpływu niepewności na niepewne rozliczenia podatkowe, a także informacje o wszelkich zmianach osądów, metod i założeń z wcześniejszego okresu. Ponadto jeśli niepewne rozliczenie podatkowe uznaje się za ważne źródło niepewności szacunków, wówczas należy ujawnić wartość bilansową zgodnie z paragrafami 125–129 MSR 1.Jedną z podstawowych zasad KIMSF 23 jest założenie, że organ podatkowy będzie badał wszystkie kwoty, które ma prawo zbadać, i dokonując tego, będzie posiadał wszystkie stosowne informacje[26]. Założenie to powinno zostać odzwierciedlone w ujmowanych saldach podatkowych.

Wreszcie ESMA zwraca uwagę na niedawne dyskusje KIMSF[27] w sprawie prezentacji aktywów i zobowiązań związanych z tymi niepewnymi rozliczeniami podatkowymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Skoro niepewne pozycje podatkowe spełniają kryteria definicji podatków dochodowych zawartej w MSR 12, stosując MSR 1, emitent ma obowiązek przedstawić niepewne zobowiązania (należności) podatkowe jako zobowiązania (należności) z tytułu podatku bieżącego albo podatku odroczonego.

SEKCJA 2: TEMATY DOTYCZĄCE INNYCH CZĘŚCI RAPORTU ROCZNEGO

1. Informacje niefinansowe

Uwagi ogólne

Na podstawie dowodów uzyskanych w trakcie badania oświadczeń na temat informacji niefinansowych europejskich emitentów (zarówno tych przedstawionych w sprawozdaniach z działalności zarządu, jak i tych przedstawionych osobno)[28] ESMA pragnie ponownie zwrócić uwagę na pewne ogólne zasady w celu wspierania poprawy jakości publicznych sprawozdań zawierających informacje niefinansowe.

Istotne informacje

Zgodnie z artykułami 19a oraz 29a dyrektywy o rachunkowości celem ujawnień dokonywanych w sprawozdaniach niefinansowych jest przekazanie informacji niezbędnych do zrozumienia rozwoju, wyników i sytuacji emitenta oraz wpływu jego działalności w odniesieniu do kwestii niefinansowych.

[26] Paragraf 8 KIMSF 23
[27] https://www.ifrs.org/news-and-events/updates/ifric-updates/june-2019/#5
[28] Report, Enforcement and Regulatory Activities of European Accounting Enforcers in 2018 [raport „Działalność nadzorcza i regulacyjna europejskich organów nadzoru zajmujących się egzekwowaniem prawa w zakresie rachunkowości, prowadzona w 2018 roku], ESMA32-63-672, 27 marca 2019 r. https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma32-63-672_report_on_enforcement_activities_2018.pdf

Ten cel w zakresie ujawnień, doprecyzowany w punkcie 3.1 niewiążących „Wytycznych dotyczących sprawozdawczości w zakresie informacji niefinansowych" wydanych przez Komisję Europejską (zwanych dalej „Wytycznymi")[29] wpisuje się w pojęcie tzw. perspektywy podwójnej istotności, uwzględniającej zarówno wpływ kwestii niefinansowych na emitenta (w tym wszelkich zależności), jak i wpływ emitenta na kwestie niefinansowe. ESMA zaleca, aby emitenci zwracali szczególną uwagę na perspektywę podwójnej istotności przy dokonywaniu ujawnień niefinansowych, po to by zapewnić przekazanie wszystkich istotnych informacji związanych z realizacją wspomnianego celu w zakresie ujawnień.

Ponadto ESMA zachęca emitentów do wyjaśnienia, w jaki sposób przy sporządzaniu oświadczenia na temat informacji niefinansowych ustalili, co jest istotne, gdyż może to usprawnić komunikację między emitentami a użytkownikami oświadczeń na temat informacji niefinansowych. Zdaniem ESMA aby umożliwić użytkownikom zrozumienie przeprowadzonej oceny istotności, emitenci powinni rozważyć ujawnienie informacji o tym, w jaki sposób uwzględnia się następujące kwestie: (i) znaczenie poszczególnych zainteresowanych stron oraz ich zapotrzebowanie na informacje; (ii) wybór stosownych horyzontów czasowych; oraz (iii) prawdopodobieństwa związane ze skutkami finansowymi i niefinansowymi.

Kompletność ujawnień

W paragrafie 3.3 Wytycznych wyjaśniono, że od emitenta oczekuje się, aby wybierając istotne ujawnienia, przedstawił pełny obraz swojej działalności, wyników i wpływu w danym roku sprawozdawczym. W tym względzie ESMA przypomina emitentom, że powinni zapewnić, aby istotne ujawnienia uwzględniały przynajmniej każdą z kwestii niefinansowych, o których mowa w dyrektywie o rachunkowości. W odniesieniu do każdej z tych kwestii wymagane ujawnienia obejmują opis modelu biznesowego oraz realizowanych zasad polityki niefinansowej, powiązane procesy *due diligence*, rezultaty tej polityki oraz wskazanie głównych rodzajów ryzyka. ESMA podkreśla również, że Wytyczne zawierają zalecenie, aby emitenci dokonywali tych ujawnień w formie krótkiego zestawu informacji i unikali ujawnień nieistotnych.
Ponadto ESMA przypomina emitentom o ich obowiązku uwzględnienia istotnych informacji dotyczących działalności grupy kapitałowej, w tym wszystkich jednostek zależnych, przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania niefinansowego.

Wyważenie i dostępność informacji

Oświadczenie na temat informacji niefinansowych może zawierać informacje wprowadzające w błąd, jeśli skupia się ono na kwestiach, w których można przedstawić tzw. „dobre wiadomości", zaś nadaje mniejszą wagę sprawom, w których informacje są mniej pozytywne. ESMA zaleca więc, aby we wszystkich poruszanych kwestiach niefinansowych emitenci przedstawili zrównoważony obraz wyników, sytuacji oraz wpływu ich działalności, w tym także wpływu tych kwestii na emitentów.

ESMA podkreśla, że w przypadku uznania w wyjątkowych okolicznościach, że ujawnienie określonych informacji miałoby poważnie szkodliwy wpływ na sytuację handlową emitenta, ten fakt nie powinien powstrzymać emitenta przed przekazaniem informacji umożliwiających prawidłowe i obiektywne zrozumienie rozwoju, wyników i sytuacji tego emitenta oraz wpływu jego działalności. W tym względzie w paragrafie 3.4 Wytycznych zaleca się, aby było możliwe przekazanie stosownych informacji w szerszym ujęciu, co nadal zapewnia inwestorom i innym zainteresowanym stronom użyteczne informacje.

[29] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52017XC0705(01)

Ponadto aby umożliwić użytkownikom zrozumienie wyników i sytuacji emitenta oraz wpływu jego działalności w odniesieniu do kwestii niefinansowych, ESMA jest zdania, że należy zwiększyć dostępność oświadczeń na temat informacji niefinansowych, umożliwiając w ten sposób użytkownikom lepsze zrozumienie, w którym miejscu sprawozdania z działalności zarządu (lub, w stosownym przypadku, oddzielnego oświadczenia na temat informacji niefinansowych) dokonano poszczególnych ujawnień niefinansowych. W tym względzie ESMA zwraca uwagę na dobrą praktykę niektórych emitentów, którzy zapewniają szczegółowe mapowanie lokalizacji poszczególnych informacji niefinansowych.

Tematy szczególne

Oprócz wspomnianych zasad ESMA zaleca też, aby przy sporządzaniu swoich oświadczeń na temat informacji niefinansowych emitenci brali pod uwagę następujące obszary szczególne.

Kwestie środowiskowe i zmiana klimatu

ESMA przypomina emitentom o potrzebie ciągłego uwzględniania kwestii dotyczących ochrony środowiska naturalnego, zwłaszcza wyzwań spowodowanych zmianą klimatu. W tym względzie ESMA wzywa emitentów to przekazywania, zgodnie z celem określonym w dyrektywie o rachunkowości, informacji o: (i) konsekwencjach ich działalności i wykorzystywaniu ich produktów i usług przez klientów dla zmiany klimatu i środowiska oraz (ii) o tym, w jaki sposób odczuwają oni skutki zmiany klimatu i innych kwestii środowiskowych. Jak już wspomniano, odzwierciedla to perspektywę podwójnej istotności, wprowadzoną w dyrektywie w sprawie ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy.

ESMA zwraca uwagę emitentów na zalecenia w sprawie treści i kluczowych wskaźników efektywności[30] w odniesieniu do ujawnień dotyczących klimatu, zawarte w wydanych przez Komisję Europejską niewiążących Wytycznych dotyczących sprawozdawczości w zakresie informacji niefinansowych (zwanych w dalszej części „suplementem do Wytycznych").[31] ESMA zwraca uwagę, że zalecenia te są zgodne z zaleceniami grupy zadaniowej ds. ujawniania informacji finansowych związanych z klimatem *(ang. Task-Force for Climate Related Financial Disclosures — TCFD)*, a więc mogą one również pomóc emitentom w przedstawieniu odpowiedniego opisu konsekwencji finansowych zmiany klimatu, przyczyniając się tym samym do lepszego scalenia ujawnień finansowych i niefinansowych.

Ujawnienia dotyczące poszczególnych kluczowych wskaźników efektywności

ESMA przypomina emitentom, że dyrektywa o rachunkowości wymaga włączenia odpowiednich kluczowych wskaźników efektywności do oświadczenia na temat informacji niefinansowych. W tym względzie ESMA zaleca, aby emitenci wybierali te kluczowe wskaźniki efektywności, które są: (i) specyficzne dla danej jednostki; oraz (ii) spójne ze wskaźnikami stosowanymi wewnętrznie do celów prowadzenia działalności i ustalania wynagrodzenia kadry kierowniczej.

ESMA jest zdania, że na potrzeby przekazania odpowiednich informacji ujawnienia dotyczące kluczowych wskaźników efektywności powinny być uzupełniane o informacje o poczynionych postępach w stosunku do wcześniejszych okresów sprawozdawczych oraz o wszelkich z góry ustalonych celach wewnętrznych lub zewnętrznych, które mogłyby umożliwić użytkownikom skuteczną ocenę wyników emitenta. Dodatkowo ESMA zaleca, aby emitenci ujawnili informacje na temat definicji i metodyki stosowanych w celu określenia kluczowych wskaźników efektywności, a także wyjaśnienie, dlaczego ujawnione wskaźniki uznano za przydatne.

[30] Punkt 3.5 suplementu zawiera wykaz kluczowych wskaźników efektywności, dostosowanych do zaleceń grupy TCFD
[31] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-PL/TXT/?uri=CELEX:52019XC0620(01)&from=EN

Stosowanie zasad ramowych dotyczących ujawniania informacji

ESMA pragnie przypomnieć, że zgodnie z dyrektywą o rachunkowości emitenci opierający się na krajowych, unijnych lub międzynarodowych zasadach ramowych mają obowiązek wskazać, z jakich zasad ramowych korzystają. ESMA jest zdania, że jasność co do zakresu stosowania zasad ramowych dotyczących ujawnień może zwiększyć użyteczność przekazywanych informacji, na przykład dzięki ujawnianiu informacji o tym, czy zasad tych przestrzegano w pełni czy tylko częściowo, oraz dzięki wyjaśnieniu, których ujawnień dokonano na podstawie przyjętych zasad ramowych i dlaczego.
ESMA zaleca też, aby emitent informujący o przyjęciu określonych zasad ramowych, wyznaczających konkretne cele zrównoważonego rozwoju,[32] dokonywał ujawnień jak najbardziej użytecznych, co jest możliwe pod warunkiem, że wyjaśni on, w jaki sposób jego działalność przyczynia się do osiągnięcia tych celów oraz jakie postępy poczyniono w kierunku ich osiągnięcia.

Łańcuchy dostaw

ESMA przypomina emitentom, że w kwestii oceny informacji niefinansowych przeznaczonych do przekazania dyrektywa o rachunkowości wymaga, aby ujawnienie informacji o głównych rodzajach ryzyka związanych z kwestiami niefinansowymi obejmowało stosunki gospodarcze. W tym zakresie ESMA zaleca, aby emitenci dokładnie ocenili, czy ich zaangażowanie w łańcuchy dostaw może prowadzić do powstania istotnych informacji podlegających ujawnieniu. Zgodnie z Wytycznymi chodzi tu o informacje niezbędne do ogólnego zrozumienia łańcucha dostaw emitenta oraz tego, w jaki sposób istotne kwestie niefinansowe uwzględnia się w zarządzaniu tym łańcuchem dostaw.

2. Alternatywne pomiary wyników

ESMA przyjmuje do wiadomości, że w związku z wdrożeniem MSSF 16 niektórzy emitenci zmienili lub wprowadzili nowe alternatywne pomiary wyników (APM) w przekazywanych przez siebie dokumentach (np. ujawnieniach doraźnych, prospektach emisyjnych lub sprawozdaniach z działalności zarządu). ESMA zwraca uwagę, że zgodnie z paragrafami 41–44 Wytycznych ESMA w sprawie alternatywnych pomiarów wyników emitenci powinni przekazać informacje umożliwiające inwestorom zrozumienie zakresu i uzasadnienia zmian stosowanych alternatywnych pomiarów wyników. Na przykład ujawniając informacje o definicji i uzgodnieniu wskaźników takich jak EBITDA,[33] EBITDAR,[34] CAPEX,[35] zadłużenie netto lub wolne przepływy pieniężne, emitenci powinni wskazać poszczególne znaczące elementy (składniki), które uległy zmianie w związku z zastosowaniem MSSF 16.[36] Dodatkowo ESMA zwraca uwagę, że alternatywne pomiary wyników nie powinny być uwidoczniane bardziej niż mierniki wynikające bezpośrednio ze sprawozdań finansowych i powinny być z nimi spójne.[37]

ESMA przypomina też emitentom o wymogach określonych w ustępach 33–34 Wytycznych ESMA w sprawie alternatywnych pomiarów wyników, nakazujących wyjaśnienie, dlaczego zdaniem emitentów dany alternatywny pomiar wyników dostarcza przydatnych informacji o sytuacji finansowej, przepływach pieniężnych lub wynikach finansowych, a także wyjaśnienie celów, dla których postanowili oni wykorzystać dany alternatywny pomiar wyników.

[32] Np. cele zrównoważonego rozwoju określone tutaj: https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/
[33] Wynik finansowy przed odsetkami, opodatkowaniem, i amortyzacją
[34] Wynik finansowy przed odsetkami, opodatkowaniem, amortyzacją i kosztami najmu
[35] Nakłady inwestycyjne
[36] Paragrafy 138–140 uzasadnienia wniosków do MSSF 16
[37] Paragrafy 35 i 36 Wytycznych w sprawie alternatywnych pomiarów wyników